

Sygn. akt **III AUa 703/22**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 lutego 2024 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Wiesława Stachowiak

Protokolant: Beata Tonak

po rozpoznaniu w dniu 8 lutego 2024 r. w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym

sprawy **K. O. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

o prawo do świadczenia postojowego

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 28 marca 2022 r. sygn. akt VIII U 2497/20

oddala apelację.

	Wiesława Stachowiak	
--	---------------------	--

UZASADNIENIE

Decyzją z 24 listopada 2020 r., znak: (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. na podstawie art. 15zv ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych w związku z art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych odmówił **K. O. (1)** prawa do świadczenia postojowego. Uzasadniając decyzję wskazano na to, iż przychód w ostatnich miesiącach poprzedzających miesiąc złożenia wniosku wynosił 0 zł, a tym samym nie wystąpił spadek przychodu o co najmniej 15%.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł K. O. (1) zaskarżając decyzję w całości i domagając się jej zmiany poprzez przyznanie mu prawa do świadczenia postojowego.

Wyrokiem z dnia 28 marca 2022r. w sprawie o sygn. akt VIII U 2497/20 Sąd Okręgowy w Poznaniu zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującemu prawo do świadczenia postojowego.

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

K. O. (2) od 2 listopada 2002 r. – z przerwami – prowadzi działalność gospodarczą pod firmą (...) z siedzibą w P. przy ul. (...).

Po raz pierwszy odwołujący działalność taką miał wpisaną w Ewidencji Działalności Gospodarczej prowadzoną przez Wydział Działalności Gospodarczej Urzędu Miasta P. w okresie 2.11.2002 – 30.12.2011, po czym ponownie do (...) dokonał wpisu w związku z podjęciem jej prowadzenia od 1.04.2016 r. Jako przeważająca działalność gospodarcza początkowo była wpisana ta z kodem (...) 85.52.Z czyli pozaszkolne formy edukacji artystycznej, a od 19.11.2020 widnieje jako przeważający kod (...) 90.01.Z czyli działalność związana z wystawianiem przedstawień artystycznych.

Jak wynika ze strony internetowej K. O. (1), to absolwent Królewskiej Szkoły (...) I. w Wielkiej Brytanii, członek Światowej Rady (...) przy (...). Jego Szkoła (...) oferuje różnego rodzaju kursy tańca, jak również jest tam prowadzona sekcja sportowa dla zawodników tanecznych.

W dniu 20 listopada 2020 r. odwołujący złożył drogą elektroniczną wniosek o świadczenie postojowe w związku z przeciwdziałaniem skutkom wywołanym COVID-19 dla osób prowadzących działalność gospodarczą (wniosek (...)), w którym oświadczył, że:

- 1/ rozpoczął prowadzenie działalności przed 1.04.2020 r.,
- 2/ nastąpił przestój w prowadzeniu działalności w następstwie wystąpienia COVID-19,
- 3/ nie podlega ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu,
- 4/ nie jest objęty ubezpieczeniem społecznym rolników,
- 5/ dane zawarte we wniosku są zgodne ze stanem faktycznym.

Nadto K. O. (1) podał, że jego przychód w miesiącach wrzesień 2020 roku oraz październik 2020 roku wynosił po o zł.

Zaskarżoną decyzją z 24 listopada 2020 r. pozwany odmówił prawa do świadczenia postojowego powołując się na to, że przychód z października 2020 roku nie był niższy niż ten uzyskany we wrześniu 2020 roku i to o co najmniej 15%.

Na podstawie wniosku złożonego 21.03.2021 r. na druku (...) pozwany wypłacił K. O. (1) 24.03.2021 r. świadczenie postojowe rzędu 2.080 zł.

W oparciu o wyżej ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy uznał odwołanie za zasadne.

Sąd I instancji wskazał, że spór w niniejszej sprawie dotyczył interpretacji przepisu 15zq ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (w brzmieniu obowiązującym od 15.10.2020 r. - Dz.U. z 2020 roku, poz. 374 ze zm.).

Zgodnie z art. 15zq ust. 1 pkt 1 i ust. 2 pkt 1 oraz ust. 4 pkt 1 cyt. ustawy świadczenie postojowe przysługuje osobie prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą, która rozpoczęła prowadzenie tej działalności przed dniem 1 kwietnia 2020 r. i nie zawiesiła jej prowadzenia oraz jeżeli jej przychód z prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku o świadczenie postojowe był o co najmniej 15 % niższy od przychodu uzyskanego w miesiącu poprzedzającym ten miesiąc.

Ustalenie prawa do świadczenia postojowego następuje na wniosek osoby uprawnionej, składany do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (art. 15zs ust. 1 cytowanej ustawy). Wniosek osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą powinien zawierać między innymi oświadczenie o uzyskaniu w miesiącu poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku o świadczenie postojowe przychodu o co najmniej 15 % niższego od przychodu uzyskanego w miesiącu poprzedzającym ten miesiąc, jeżeli nie zawiesiła prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej (art. 15zs ust. 3 pkt 4 c).

Sąd Okręgowy stwierdził, że według stanowiska organu rentowego, K. O. (1) nie spełnia ustawowo określonego warunku do uzyskania świadczenia postojowego, o którym mowa w art. 15zq ust. 4 pkt 1 ustawy, gdyż składając w listopadzie 2020 roku wniosek o to świadczenie, wykazał zerowy przychód w miesiącach wrzesień i październik 2020 r., co świadczyć o braku spadku przychodu co jest warunkiem wypłacenia świadczenia postojowego.

W ocenie Sądu Okręgowego taka interpretacja tego przepisu pomija zapis z art. 15zs ust. 7, że wnioski o świadczenie postojowe mogą być złożone do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych najpóźniej w terminie 3 miesięcy od miesiąca, w którym został zniesiony ogłoszony stan epidemii. Stan epidemii został wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. z 2020 r. poz. 491 ze zm.), zaczął obowiązywać od 20 marca 2020 r. i trwa nadal. W uzasadnieniu projektu nowelizacji, która do ustawy covidowej wprowadziła art. 15zq, podkreślono, że m.in. osoby prowadzące działalność gospodarczą, opłacające składki same za siebie są szczególnie narażone na „niestabilność, a nawet całkowitą utratę przychodów z powodu pandemii (...), ze względu na brak zleceń lub zamówień, czy rezygnację z realizowanych lub zawieranych umów”. Rozwiązania legislacyjne obowiązujące już wcześniej w obliczu pandemii spowodowanej (...) w wielu przypadkach okazały się niedostateczne, aby uchronić określone grupy podmiotów przed zatorami płatniczymi i upadłością, jak również brakiem środków finansowych na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych. Świadczenie postojowe zostało wprowadzone dla zmniejszenia negatywnych skutków gospodarczych (vide Uzasadnienie do ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...), innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, druk nr 299).

Rozpatrywanie warunków do świadczenia postojowego, wbrew twierdzeniom organu rentowego, nie zostało ograniczone do prostego porównania ksiąg rachunkowych miesiąc do miesiąca. Prawidłowe rozumienie przepisu art. 15zq ust. 3 ustawy o zwalczaniu (...) posługującego się pojęciem „przestoju” zakłada dwie sytuacje, tj. zarówno całkowitego zaprzestania produkcji lub świadczenia usług, jak również czasowego spadku obrotów. Natomiast przesłanka z art. 15zq ust. 4 pkt 1 ustawy jedynie doprecyzowuje wymiar przestoju w tej drugiej sytuacji, a warunek 15 % spadku przychodów stanowi minimalną granicę, która w ocenie prawodawcy powoduje konieczność uruchomienia pomocy publicznej dla przedsiębiorcy. Pomoc taką tym bardziej powinien więc otrzymać przedsiębiorca, który w ogóle przychodów nie wykazał. Innymi słowy, przestój, o którym mowa w art. 15zq ust. 3, nie jest definiowany wymiarem spadku przychodów z ust. 4 tego artykułu. W innym wypadku ustawodawca dałby temu wyraz.

Odmienne rozumienie spornej przesłanki od zaprezentowanego wyżej, doprowadziłoby do błędu logicznego, sprzecznego z argumentem a fortiori i zasadą wnioskowania z większego na mniejsze. Jak bowiem słusznie zauważył wnioskodawca, stosowanie przepisów w sposób przyjęty przez ZUS skutkowałoby potraktowaniem osób prowadzących działalność gospodarczą, które wskutek epidemii całkowicie utraciły źródło dochodu i wymagają pomocy od państwa w sposób odrębny od osób, których przychody z działalności co prawda spadło o co najmniej 15 %, jednak nie musiało to istotnie wpłynąć na ich sytuację, a wskazane wyżej skutki społeczno-gospodarcze mogły nie wywrzeć wpływu na ich funkcjonowanie. Sąd Okręgowy ocenił jako błędne stanowisko ZUS, że spadek dynamiki przychodów związany z epidemią zasługuje na uwzględnienie, podczas gdy brak takiej dynamiki i całkowity przestój na uwzględnienie nie zasługuje. Przedsiębiorcy, którzy nie są w stanie wypracować żadnego zysku stawiani są więc w gorszej sytuacji od przedsiębiorców, którzy takie zyski wypracowują. Jest to rażąco sprzeczne z założeniami ustawodawcy. Wnioskodawca, nie osiągając żadnego przychodu w grudniu 2020 r. i styczniu 2021 r., na pewno znalazł się w dużo gorszej sytuacji niż przedsiębiorcy, którzy w tym samym czasie prowadząc działalność gospodarczą uzyskiwali przychody, choć w mniejszym zakresie (przy niewielkim jedynie spadku przychodów w wysokości 15 %) i dodatkowo dostali pomoc ze strony państwa w postaci świadczenia postojowego. Sąd I instancji zauważył przy tym, że matematycznie jest możliwe, aby miesiąc do miesiąca osiągać 15 % spadku przychodów, jednak w zależności od danych wyjściowych na pewnym etapie zawierałoby się to w kwotach wyrażonych w groszach, przez co mogłoby okazać się iluzoryczne i wypaczać sens spełniania warunków uzyskania prawa do świadczenia postojowego. Tym bardziej, że z zasady przychód nie może być ujemny, a więc w przypadku niewykazania sprzedaży za dany miesiąc nie można go pomniejszyć w miesiącu następnym nawet przy nominalnym zwiększeniu straty. Tego rodzaju okoliczności nie należy

tracić z pola widzenia i sprowadzać do prostego porównania dwóch wskaźników, ponieważ nie realizuje to założeń ustawy. (vide uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 6 października 2021 r. w sprawie III AUa 572/21 czy Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 3 lutego 2021 r. w sprawie III AUa 716/20).

Dodatkowo, w okolicznościach niniejszej sprawy uzasadnione jest zastosowanie wykładni funkcjonalnej art. 15zq ust. 4, ponieważ bezpośrednie rozumienie powyższego przepisu prowadzi do nieracjonalnych i niesprawiedliwych konsekwencji. Zaakceptować należy stanowisko, że w takiej sytuacji wolno odstąpić od literalnego znaczenia przepisu. Taka możliwość powstaje, gdy wykładnia językowa pozostaje w oczywistej sprzeczności z treścią innych norm, prowadzi do absurdalnych z punktu widzenia społecznego lub ekonomicznego konsekwencji, rażąco niesprawiedliwych rozstrzygnięć lub pozostaje w oczywistej sprzeczności z powszechnie akceptowanymi normami moralnymi (Uchwała Sądu Najwyższego z 14 października 2004 r., sygn. akt III CZP 37/04).

Odnosząc powyższe rozważania do niniejszej sprawy, Sąd Okręgowy przyjął, że K. O. (1) spełnił wszystkie warunki nabycia prawa do świadczenia postojowego. Warunkiem uzyskania prawa do świadczenia postojowego jest „przestój” i spadek przychodu. Ubezpieczony w miesiącach poprzedzających złożenie wniosku, czyli we wrześniu i w październiku 2020 roku nie osiągnął żadnego przychodu i okoliczność ta przez stronę pozwaną kwestionowana nie była. Brak przychodu oznaczał przestój w prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej i był spowodowany wystąpieniem stanu epidemii COVID-19, wprowadzonymi obostrzeniami, w tym czasowym zakazem prowadzenia działalności gospodarczej. Wprawdzie wykonując przepisy ustawy nie należy w takim przypadku stosować wykładni rozszerzającej, ale powyższa interpretacja wykładni przepisów nie rozszerza, a jedynie wprowadza jej racjonalne rozumienie.

W związku z powyższym, w oparciu o przepis art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy uwzględnił wywiedzione odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku, w całości, złożył organ rentowy, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 15 z ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID - 19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych z nimi sytuacji kryzysowych, przez przyjęcie, że brak przychodu (zerowy przychód) w miesiącach poprzedzających złożenie wniosku o przyznanie prawa do świadczenia postojowego, jest równoznaczne z przestojem w prowadzeniu tej działalności i w konsekwencji uznanie, że odwołujący jest uprawniony do tego świadczenia pomimo, że przychód z tytułu prowadzenia działalności w miesiącu poprzedzającym złożenie wniosku o to świadczenia nie był co najmniej 15% niższy od przychodu uzyskanego w miesiącu poprzedzającym ten miesiąc (to jest we wrześniu 2020).

Wobec powyższego, pozwany wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Na wstępie rozważań stwierdzić należy, iż Sąd Okręgowy prawidłowo i wyczerpująco ustalił stan faktyczny w niniejszej sprawie, a wnikliwa i bezstronna analiza zgromadzonego materiału dowodowego zgodna jest z zasadami logiki i doświadczenia życiowego. Z uwagi na to Sąd Odwoławczy przyjął ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego za własne, dzieląc także przytoczoną, dla uzasadnienia rozstrzygnięcia, podstawę prawną i dotyczące jej wywody. Motywy zawarte w tym uzasadnieniu Sąd Apelacyjny w pełni akceptuje i podziela, skutkiem, czego odstępuje od powtarzania szczegółowych ustaleń sądu meriti (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5.11.1998r.; I PKN 339/98 – OSNP nr 24, poz. 776 z 1999).

Przechodząc do omówienia przedstawionych zarzutów wskazać należy, że w świetle zaprezentowanego w apelacji przez organ rentowy stanowiska, spór między stronami miał wyłącznie charakter prawny, dotyczył bowiem interpretacji art. 15 zq ust. 4 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (dalej jako „ustawa o przeciwdziałaniu COVID-19”), przy jednoczesnym niekwestionowaniu ustaleń faktycznych.

W związku z powyższym przypomnieć jedynie należy, że odwołujący K. O. (1) złożył wniosek o przyznanie świadczenia postojowego na podstawie wskazanego wyżej przepisu, zaś organ rentowy wydał decyzję odmowną, twierdząc, że wykazanie przez wnioskodawcę zerowego przychodu za dwa następujące po sobie miesiące (wrzesień i październik 2020 r.) poprzedzające miesiąc złożenia wniosku, stanowi o niespełnieniu przesłanki z art. 15 zq ust. 4 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu COVID.

Zgodnie z ww. przepisem, osobie prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą świadczenie postojowe przysługuje, jeżeli rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej przed 1 kwietnia 2020 r. i nie zawiesiła prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej oraz jeżeli przychód z prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku oświadczenie postojowe był o co najmniej 15% niższy od przychodu uzyskanego w miesiącu poprzedzającym ten miesiąc.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, zarzut naruszenia tej regulacji przez Sąd I instancji jest całkowicie chybiony. Organ rentowy stanął na stanowisku, którego nie podziela Sąd Apelacyjny, że w przedmiotowej sprawie brak podstaw do zastosowania wykładni celowościowej art. 15 zq ust. 4 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu COVID-19 i przyjęcia, że wobec przedsiębiorcy, który nie uzyskuje żadnego przychodu, spełniona zostaje przesłanka uzyskania prawa do świadczenia postojowego. Wskazać jednak należy, że wniosek przeciwny - jak słusznie również podkreślił w swoim uzasadnieniu Sąd I instancji - prowadziłby do absurdalnych skutków, całkowicie wypierających sens wprowadzenia omawianej regulacji, jakim było udzielenie pomocy osobom najbardziej dotkniętym sytuacją epidemiczną w Polsce - przedsiębiorcom oraz zleceniobiorcom, którzy wskutek wprowadzonych ogólnie drastycznych ograniczeń wykonywania pracy (działalności zawodowej), a więc obiektywnych, utracili możliwość wykonywania wcześniejszej aktywności zawodowej, przez co pozbawieni zostali źródeł zapewnienia sobie środków na życie. Tożsame stanowisko zajęły również inne sądy apelacyjnej np. Sąd Apelacyjny w Warszawie w sprawie o sygn. III AUa 302/21 i III AUa 421/21 oraz Sąd Apelacyjny w Szczecinie w sprawie o sygn. III AUa 224/21.

W ocenie Sądu Apelacyjnego pozbawiony logiki jest wymóg wykazania przez wnioskodawcę prowadzącego pozarolniczą działalność gospodarczą, spadku przychodu o co najmniej 15% w stosunku do miesiąca poprzedzającego miesiąc złożenia wniosku, skoro w obydwu tych miesiącach uzyskał on przychód równy zeru. Gdyby bowiem wnioskodawca wykazał we wrześniu lub październiku 2020 r. przychód chociażby na symbolicznym poziomie 1 zł, nabyłby, zgodnie z sugerowaną przez organ rentowy wykładnią omawianego przepisu, prawo do świadczenia postojowego. Takie stanowisko – w ocenie Sądu Apelacyjnego - należy jednak uznać za sprzeczne z wolą ustawodawcy i wykładnią celowościową ustawy.

W tym zakresie wypada raz jeszcze sięgnąć do uzasadnienia projektu nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu COVID-19, w którym wskazywano na trudną sytuację osób prowadzących działalność gospodarczą, opłacających składki same za siebie oraz osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia, innej umowy o świadczenie usług, do których zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące umowy zlecenia, a także osób wykonujących pracę na podstawie umowy o dzieło, podkreślając ich szczególne narażenie na „niestabilność”, a nawet całkowitą utratę przychodów z powodu pandemii COVID-19, ze względu na brak zleceń lub zamówień, czy rezygnację z realizowanych lub zawieranych dotychczas umów. Należy mieć bowiem na uwadze, że regulacje prawne wprowadzane w tak szczególnym okresie jakim jest czas epidemii, należy bezsprzecznie oceniać przez pryzmat przyświecających im celów i wartości - w tym wypadku zapewnienia pomocy finansowej osobom, które na skutek epidemii i ograniczeń wynikających z rozporządzenia, utraciły możliwości wykonywania swych codziennych obowiązków zawodowych albo mogły je wykonywać jedynie w bardzo ograniczonym zakresie, co bezpośrednio przekładało się na spadek dochodów i tym samym poziomowi ich życia.

Jak trafnie przyjął Sąd Okręgowy odwołujący spełnił wszystkie warunki nabycia prawa do świadczenia postojowego. Warunkiem uzyskania prawa do świadczenia postojowego jest „przestój” i spadek przychodu. Ubezpieczony w miesiącach poprzedzających złożenie wniosku, czyli we wrześniu i w październiku 2020 roku nie osiągnął żadnego przychodu i okoliczność ta przez apelującego kwestionowana nie była. Brak przychodu oznaczał przestój w

prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej i był spowodowany wystąpieniem stanu epidemii COVID-19 i wprowadzonymi obostrzeniami.

Reasumując Sąd Apelacyjny podziela stanowisko zaprezentowane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przez Sąd I instancji, zgodnie z którym należy przyjąć założenie, że intencją i celem ustawodawcy, który wprowadził warunek spadku przychodu o co najmniej 15% nie było pozbawienie świadczenia postojowego przedsiębiorców najbardziej dotkniętych skutkami kryzysu, którzy na skutek ograniczeń w prowadzeniu działalności gospodarczej nie osiągnęli żadnych przychodów, lecz określenie pewnej minimalnej wielkości spadku przychodu uprawniającego do tego świadczenia.

Wobec powyższego, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

Wiesława Stachowiak